

ABSTRACT

Tandlægers rettigheder og pligter, når de ordinerer lægemidler

Det er vigtigt at have et bredt kendskab til anvendelsen af lægemidler, når man er tandlæge, da lægemidlers virkninger og/eller bivirkninger kan give orale manifestationer. Mistænker man som tandlæge et lægemiddel for at have givet en bivirkning, har man pligt til at indberette denne til Sundhedsstyrelsen. Tandlæger har ret til at ordinere lægemidler, der bruges til forebyggelse og behandling af sygdomme i tænder, mund og kæbe. Ordination af afhængigheds-skabende lægemidler bør som hovedregel foretages af patientens praktiserende læge. Recepter bør så vidt muligt være elektroniske for at undgå fejl. Det meste af den receptpligtige medicin er omfattet af generelt tilskud og gives til alle patienter, der køber lægemidlet på recept på et dansk apotek.

Tandlægers ordinerer af lægemidler – rettigheder og pligter

Tina Bergmann Futtrup, reservelæge, Klinisk Farmakologisk Afdeling, Bispebjerg Hospital

Hanne Lomholt Larsen, 1. reservelæge, Klinisk Farmakologisk Afdeling, Bispebjerg Hospital

Behandling med lægemidler er en udfordring for alt sundhedspersonale, inkl. tandlæger. Der er mange aspekter, der skal overvejes og tages hensyn til. Dels er der præparatvalget og vurdering af effekt og bivirkninger, men også om der er kontraindikationer, der skal tages hensyn til, og om der er interaktioner med patientens øvrige medicin. Desuden kan der forekomme kliniske manifestationer og symptomer, som skyldes patientens medicin, eller der er medicin, som giver væsentlige bivirkninger, der skal tages hensyn til fx blødninger hos patienter i antikoagulerende behandling. Det er derfor vigtigt at have et bredt kendskab til alle lægemidler samt et indgående kendskab til de lægemidler, som man selv ordinerer.

Det gælder det særlige for tandlæger, at der kan opstå tvivl, om man må udskrive visse lægemidler, og tandlægers ordinationsmønster af visse lægemidler har været til debat inden for de sidste par år (1).

Ordinationsret – hvilke lægemidler, regelgrundlag

Ordinationsretten er defineret i Receptbekendtgørelsen. Ifølge Receptbekendtgørelsen kan tandlæger som led i deres virksomhed ordinere lægemidler til brug for bestemte personer, til brug i praksis eller til eget brug (2). En tandlæges virksomhed er defineret som værende forebyggelse af instrumentel og medikamentel art, diagnostik og behandling af anomalier, læsioner og sygdomme i tænder, mund og kæber (3). For almindelige tandlæger omfatter det ikke behandling af maligne lidelser med manifestation i tænder, mund og kæber, udøvelse af oral histopatologisk diagnostisk virksomhed samt iværksættelse af generel anæstesi (4).

EMNEORD

Prescriptions; drugs; dentists; adverse effects

I 2011 udtaler overtandlæge Mette Halberstadt, Sundhedsstyrelsen, til Tandlægebladet, at **tandlæger har ret til at ordinere lægemidler, der bruges til forebyggelse og behandling af**

KLINISK RELEVANS

tænder, mund og kæbe. Der kan naturligvis være tilfælde, hvor en ordination kan befinde sig i gråzonen afhængigt af den konkrete situation, mens andre lægemidler helt klart ikke hører under tandlægers virksomhed (1).

I andre lande er lovgivningen mere specifik. Fx må tandlæger i Sverige kun udskrive receptpligtig medicin, som omfatter analgetika, midler til lokal og regional analgesi, antiemetika, antibiotika (inkl. antivirale midler samt antimykotika), glykocortikoider, spasmolytika, antihistaminer, nikotin, visse benzodiazepiner og visse hæmostatika (5).

Ved ordination af afhængighedsskabende lægemidler skal man være opmærksom på, at der foreligger en officiel vejledning, hvori det tydeligt fremgår, at ordination af afhængighedsskabende lægemidler som hovedregel bør foretages af patientens praktiserende læge eller en anden læge, som har indgående kendskab til patienten. Afhængighedsskabende lægemidler inkluderer bl.a. opioide analgetika, centralstimulansia og benzodiazepiner samt andre lægemidler med virkning på benzodiazepinreceptorer (6). Som tandlæge kan det dog være relevant at udskrive et benzodiazepin, fx til brug umiddelbart før tandbehandling til en patient med tandlægeskræk. Man skal da være opmærksom på at vælge et præparat med kort halveringstid og udskrive mindste mulige pakningsstørrelse (1). Dog gælder det, at patienten skal kunne observeres og behandles forsvarligt. Fx gælder det for Midazolam (et benzodiazepin), at anvendelsen af dette kræver tilstedeværelse af genoplivningsudstyr til behandling af respirationsinsufficiens. Det er Sundhedsstyrelsens vurdering, at der ikke er hjemmel i gældende lovgivning til, at tandlæger kan foretage intramuskulær eller intravenøs behandling med Midazolam i tandlægepraksis (7).

Receptskrivning

En recept er en forskrift fra en læge, tandlæge eller dyrlæge til et apotek om udlevering af lægemidler til en patient. Hvis det elektroniske journalsystem rummer muligheden for det, er det hensigtsmæssigt at benytte elektroniske recepter, hvorved man kan undgå en del fejl. Elektroniske recepter kan annulleres i Sundhedsstyrelsens PEM (Personlige Elektroniske Medicinprofiler). Recepter er, medmindre andet er anført, gyldige i to år fra udstedelsesdagen (2).

Man bør som hovedregel skrive sine recepter på fortrykte blanketter, som også tjener som "huskeliste", således at man får alle de nødvendige informationer med (Fig. 1). Disse omfatter:

- Personlige autorisations-id
- Patientens data (CPR-nr., navn og adresse)
- Ordinationen, som skal indeholde
  - Lægemiddelform (fx tablet, salve, mikstur etc.)
  - Styrke
  - Præparatnavn (handelsnavn)
  - Mængde
  - Brugsanvisning til patienten inkl. indikation på letforståeligt dansk

Der har været en del debat om, hvilke lægemidler tandlægen må udskrive. Som hovedregel bør det være patientens praktiserende læge, der ordinerer afhængighedsskabende lægemidler. Tandlægen har derimod ret til at ordinere lægemidler, der bruges til forebyggelse og behand-

ling af sygdomme i tænder, mund og kæbe. Det meste af den receptpligtige medicin er omfattet af generelt tilskud og gives til alle patienter, der køber lægemidlet på recept på et dansk apotek. Tandlægen bør så vidt muligt bruge elektroniske recepter for at undgå fejl.

Recept

The image shows a yellow prescription form titled "Recept". It contains the following fields and text:

- Patientens navn, adresse og CPR-nummer**
- Ordination (Skal fylde i i de ulemålestørrelser)**
- Rp. Form, navn, styrke**
- No. Mængde**
- D.s dosering og indikation på letforståeligt dansk**
- Evt. hvor mange gange recepten kan indløses**
- Evt. tilskud**
- Tandlægens underskrift, autorisations-ID, dato og årstal**

Fig. 1. Korrekt udfyldt recept.

Fig. 1. Prescription filled in correctly.

- Recepten skal underskrives med dato og navn
- Hvis der er særlige tilskud, påføres disse
- Hvis ordinationen skal kunne udføres flere gange, skrives enten:
  - Må udleveres X antal gange med Y antal dage/uger/mdr.s mellemrum
  - eller
  - "Reit." ("reiteretur" er latin for "kan gentages") X antal gange (Y antal dage/uger/mdr.).

- Hvis lægemidlet ikke må substitueres (udskiftes med billigste synonympræparat), skal recepten påføres ”ej S”.
- Recepter til eget brug skal indeholde påskriften ”Til eget brug”.
- Recepter på lægemidler til brug i praksis skal indeholde påskriften ”Til brug i praksis” (2).

Ovenstående er de formelle krav til en recept. Derudover er der nogle traditioner, som man kan vælge at holde sig til:

- Man indleder ordinationen med et dobbeltkryds #, med den oprindelige betydning ”In nomine dei”, som er latin for ”i guds navn”. Dobbeltkrydset er især hensigtsmæssigt til at adskille de forskellige ordinationer, hvis der er flere på samme recept.
- Derefter skrives ”Rp.” som er en forkortelse for ”recipe”, der på latin betyder ”tag”. Det er altså ordren til apotekeren om at tage følgende medicin.
- Forud for brugsanvisningen skrives ”D.s.”, som er forkortelsen for ”detur signatur” (latinsk for ”skal gives og påskrives”) og ordren for, at brugsanvisningen skal påføres pakningen (8).

Hvis man ordinerer et præparat, som er underkastet §4/AP4-overvågning, som fx morfin, skal man huske at skrive styrke og mængde med både tal og bogstaver. Der må kun være én ordination pr. recept, som enten skal påføres tandlægens CPR-nr. eller være udfærdiget på en særlig recept for kopieringspligtige lægemidler (”narkocheck”). Alternativt kan ordinationen foretages elektronisk (2).

Tilskud

Langt det meste receptpligtige medicin er omfattet af generelt tilskud, dvs. at tilskuddet er knyttet til lægemidlet og gives til alle patienter, der køber lægemidlet på recept på et dansk apotek. Det gælder for alle patienter og bygger på princippet om, at jo større beløb man køber for, jo mere tilskud får man. Voksne har fuld egenbetaling for de første 890 DKK. Derefter er der 50 % i tilskud indtil 1.450 DKK. Tilskudsprocenten stiger efter et fastsat skema, som kan ses på bl.a. www.pro.medicin.dk eller <http://laegemiddelstyrelsen.dk>. Tilskudsperioden løber i et år fra første medicinkøb, hvorefter saldoen i CTR (Centrale Tilskuds Register) nulstilles (9).

ABSTRACT (ENGLISH)

Dentists and the prescription of drugs

Knowledge of the use of medicine is essential for a dentist. The effects of medication, benign or adverse can manifest themselves orally. The dentist is obliged to report a suspected adverse effect associated with the use of medicine to the Danish Health and Medicine Agency. Dentists may prescribe medicine used for the prevention and treatment of disease of the teeth,

Nogle lægemidler kan have klausuleret tilskud, således at der kun gives tilskud, når det anvendes til bestemte sygdomme eller patientgrupper. I så fald skal recepten påtegnes med ordet ”Tilskud”.

Individuelle tilskud kan søges af patientens læge i bestemte tilfælde og omfatter: Kronikertilskud, terminaltilskud, enkelttilskud og forhøjet tilskud. For nærmere information om de enkelte tilskud se fx www.pro.medicin.dk eller <http://laegemiddelstyrelsen.dk>

Faktaboks

- Slå aktuelle doseringer, pakningsstørrelser og tilskuds-regler op på www.pro.medicin.dk
- Tjek, om der er interaktioner med patientens øvrige medicin på www.interaktionsdatabasen.dk, www.pro.medicin.dk, www.produktresume.dk
- Gældende (og historisk) lovgivning kan findes på www.retsinformation.dk
- Indberet en bivirkning på <http://laegemiddelstyrelsen.dk/da/topics/bivirkninger-og-forsog/bivirkninger>

Indberetning af bivirkninger

Som tandlæge har man også pligt til at indberette bivirkninger til lægemidler. De første to år et nyt lægemiddel er på markedet, skal alle formodede bivirkninger indberettes, herefter skal kun alvorlige eller ukendte bivirkninger indberettes. Alvorlige bivirkninger defineres som bivirkninger, der:

- Er dødelige eller livstruende
- Fører til hospitalsindlæggelse eller forlængelse af denne
- Resulterer i vedvarende eller betydelig invaliditet eller uarbejdsdygtighed
- Er en medfødt anomali eller fødselsskade

Bivirkninger indberettes elektronisk på Sundhedsstyrelsens (tidl. Lægemiddelstyrelsens) hjemmeside indenfor 15 dage på <http://laegemiddelstyrelsen.dk> (10).

oral cavity and the jaw. The prescription of medicine known to cause addiction should normally be done the patients primary physician. Medicine should be prescribed using an electronically based prescription system to minimize the potential for error. Much of the medicine bought on prescription in Denmark comes with general reimbursement.

Litteratur

1. Ganer T. Tandlæger skal stramme op på ordination. Tandlægebladet 2011;115:842-3.
2. Retsinformation.dk. Bekendtgørelse om recepter. BEK nr. 361 af 23/04/2012. (Set januar 2012). Tilgængelig fra: URL: www.retsinformation.dk.
3. Retsinformation.dk. Bekendtgørelse af lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed. LBK nr. 877 af 04/08/2011. (Set januar 2012). Tilgængelig fra: URL: www.retsinformation.dk.
4. Retsinformation.dk. Bekendtgørelse om begrænsning i tandlægenes virksomhedsområde. BEK nr. 368 af 20/07/1978. (Set januar 2012). Tilgængelig fra: URL: www.retsinformation.dk.
5. Läkemedelsverkets författningssamling. Läkemedelsverkets föreskrifter om förordnande och utlämnande av läkemedel och teknisk sprit. LVFS 2009:13. (Set september 2011). Tilgængelig fra: URL: http://www.lakemedelsverket.se/upload/lvfs/LVFS%2013%202009.pdf
6. Retsinformation.dk. Vejledning om ordination af afhængighedsskabende lægemidler. VEJ nr. 38 af 18/06/2008. (Set januar 2012). Tilgængelig fra: URL: www.retsinformation.dk.
7. Personlig kommunikation; overtlæge Mette Halberstadt, september 2012. (VED IKKE HVAD JEG SKAL GØRE MED DENNE)
8. Thomsen HS. Basisbog i diagnostiske fag. 1. udg. København: Munksgaard, 2012; 251-5.
9. Pro.medicin.dk. Medicintilskud – generelle forhold. (Set september 2012). Tilgængelig fra: URL: http://pro.medicin.dk/Specialleemner/Emner/318004
10. Bekendtgørelse om indderretning af bivirkninger ved lægemidler m.m. BEK nr. 826 af 01/08/2012. (Set januar 2012). Tilgængelig fra: URL: www.retsinformation.dk.

FRISKE NYHEDER TIL TØR MUND

NYHEDER!

Nu findes der en ny serie af produkter, som hjælper, når du føler dig tør i munden – Xero-produkterne.

Xero findes som sugetablet, mundskyl, gel og spray. Produkterne stimulerer spyttproduktionen, fugter og giver en behagelig følelse i munden. Alle produkterne indeholder også fluor.

Uanset hvilket tidspunkt af dagen og hvor du er, findes der et Xero-produkt, som kan dække dit behov. Eksempelvis kan du benytte Xerodent i løbet af dagen og Xerogel om natten.

Xero-produkterne er udviklet i samarbejde med nordiske tandlæger. Xero-serien findes på apoteket. Anbefal gerne Xero næste gang til dine patienter.

GODE SMAGE

- Apfelsin
- Lakrids
- Jordbær/mint

- ØGER SPYTTPRODUKTIONEN
- BLØDGØR, FUGTER OG BEROLIGER
- GIVER STÆRKE TÆNDER

Læs mere om Xero-serien på www.actavis.dk

dry mouth relief by **Actavis**